

LENA KALETOWA

Badacz niezależny

Profesor Henryk Korowicz, rektor Akademii Handlu Zagranicznego we Lwowie (1888–1941)

Po głównej akcji SS, „krwawej nocy” z 3 na 4 lipca 1941 roku, kiedy to hitlerowcy zamordowali we Lwowie 42 osoby, w tym 24 profesorów uczelni lwowskich — po upływie tygodnia, 11 lipca, zostali aresztowani dwaj profesorowie Akademii Handlu Zagranicznego we Lwowie: matematyk Stanisław Ruziewicz, nowo wybrany na rektora tej uczelni w 1939 roku, i Henryk Korowicz, ekonomista, rektor tejże szkoły w latach 1930–1939.

W biały dzień, w godzinach popołudniowych, zjawili się w mieszkaniach profesorów: dwaj ludzie w niemieckich mundurach u prof. Korowicza i cywil mówiący po polsku u prof. Ruziewicza. Aresztowali uczonych mieszkających w odległych rejonach Lwowa. Usilne poszukiwania rodzin w komisariatach i w Gestapo nie przyniosły odpowiedzi, co się z uczonymi stało. Nie ustalono tego do dziś. Profesor Zygmunt Albert przypuszcza, że zostali rozstrzelani 12 lipca, nie określa także, gdzie to się stało. Artykuł niniejszy też nie odpowie na te pytania. Poświęcimy go prawie nieznanemu w polskiej biografistyce sylwetce bardzo zasłużonego dla przedwojennego szkolnictwa ekonomicznego — profesora Henryka Korowicza.

*

Pocztówka z przeszłości — rok 1915

Jest jeden obraz mojego dziadka Henryka [Korowicza], który towarzyszy mi od dzieciństwa. Pokazuje go jako młodego mężczyznę w mundurze oficera z czasów I wojny światowej. Fotografia jest naklejona na kartoniku pocztowym [...].

Oficer ma dobrze skrojony mundur z sześcioma guzikami, ma dwie gwiazdki na kołnierzu i czapkę w kształcie „pigułki” z odznaką pułku. Godny. Nawet wytworny. Później miał przypominać Herkulesa Poirota, z charakterystycznym, starannym strojem i elegancką

niezręcznością. Ale tutaj jest młody. Miał zaledwie 27 lat, kiedy robiono zdjęcie. Zielone tło — ogród szpitalny — służy do maskowania masowej rzezi w otaczającym go świetle [...].

Henryk urodził się jako Polak (żydowski Polak), w czasach, kiedy Polska nie istniała, więc walczył pod kolorami imperium: cesarstwa Austro-Węgier [...].

Henryk kładzie prawą rękę na lasce, aby podeprzeć ranną nogę, lewą dłoń opiera na biodrze w pozie dandysa, która zdaje się przeciwstawiać ponurej chwili. Jest młody i przystojny [...]. Zapisy w archiwach armii austro-węgierskiej dają pobieżny zapis jego osobowości, podzielonej na kategorie, które określają jego przydatność w sprawach czysto wojskowych. Figuruje w nich jako chorąży w pułku cesarsko-królewskiej artylerii fortecznej Barona de Beschi nr 2¹.

Jest opisywany jako „bardzo przydatny w obowiązkach i oddany służbie, posłuszny przełożonym, bardzo taktowny i uprzejmy, wymagający dyscypliny od podwładnych, kawaler, finanse osobiste uporządkowane”. Według stempla pocztowego na odwrocie pocztówki jest 9 dzień sierpnia 1915 r. Henryk wraca do zdrowia w szpitalu dla oficerów w Bistra na Śląsku². Píše eleganckim pismem, charakterystycznym dla czasów, kiedy pisano ręcznie. Adresat: Herren Wohlgeboren Joachim Kornreich Wien VI [...]. Główne przesłanie jest po polsku: „Całuję i pozdrawiam wszystkich. Syn [...]”.

Tak o swoim dziadku profesorze Henryku Korowiczu pisze wnuk — Jonathan Korowicz, zamieszkały w Dublinie. Prowadzi on portal internetowy Miasto Lwów. Podróż przez historię w poszukiwaniu zaginionej rodziny³.

Po blisko osiemdziesięciu latach od śmierci rektora Akademii Handlu Zagranicznego we Lwowie jego wnukowi udało się ustalić wiele faktów nieznanych biografom w Polsce. Będziemy się do nich odwoływać.

Rodzina

Henryk Marian Korowicz (Kornreich — nazwiska Korowicz używa w publikacjach dopiero od 1926 roku, w 1922 roku podpisuje się Kornreich-Korowicz) był synem Joachima i Gittlel (Giselle z domu Meller) Kornreichów. Urodził się w 1888 roku we wsi Malinówka.

W jakiej rodzinie przyszedł na świat przyszły rektor Akademii Handlu Zagranicznego we Lwowie? Biografowie dotychczas zwykle nie szukali tej informacji. Rodzina była liczna, wielu synów Joachima odebrało wyższe wykształcenie. Zatem profesja ojca musiała przynosić duże dochody.

W tak zwanych szematyzmach, czyli spisach urzędników Galicji, nie znajdujemy Joachima Kornreicha. Miejsce urodzenia Henryka — wieś Mali-

¹ 2 Galicyjsko-Morawski Regiment Artylerii Fortecznej dowodzony przez Eduarda barona de Beschi, marszałka polnego. W 1914 r. regiment wchodził w skład 2 Brygady Artylerii Fortecznej w Twierdzy Kraków.

² Właśc. Bistra — wieś Bystra na Śląsku Cieszyńskim w powiecie bielskim, przynależna wówczas do Austro-Węgier. Ze względu na dobry klimat w drugiej połowie XIX w. wybudowano tam zakład przyrodolecznicy, przekształcony w modne sanatorium. W 1886 r. przebywała tam Maria Konopnicka, na stałe osiadł Julian Fałat.

³ <https://jkowrowicz.wordpress.com> (dostęp: 17.03.2019).

nówka (z Koźleńcem) w obwodzie Sanok, w powiecie Brzozów, znajdowała się wówczas w posiadłości Józefa hrabiego Załuskiego⁴.

Najprawdopodobniej Joachim Kornreich, jako leśnik-rzeczoznawca⁵, pracował początkowo w lasach hrabiego. Zajmował się handlem drewnem? Czym trudnił się później, nie wiemy. Joachim w latach 1888–1909 mieszkał w Krakowie w domu przy ul. św. Gertrudy. W aktach miasta Krakowa figuruje jako jego właściciel wraz z żoną Gittel⁶. Zatem przeniósł się w roku urodzenia Henryka z Malinówki do Krakowa? Biografowie wymieniają jako miejsce zamieszkania Joachima także Lwów. Zapewne mieszkał w czasie pierwszej wojny światowej w Wiedniu, skoro pod ten adres Henryk wysłał wspomnianą wcześniej pocztówkę ze szpitala. W Lublinie, gdzie mieszkali jego żydowscy kuzyni, zastała Joachima druga wojna światowa. Tam w 1939 roku został zakatowany na ulicy przez żołnierzy niemieckich. Jego żonę Gittel zabrano do obozu koncentracyjnego i prawdopodobnie w nim zginęła. Tyle faktów z życia ojca rodu Kornreichów udało się ustalić⁷.

Jak się powiedziało, rodzina była liczna. Oto imiona dzieci Joachima i Gittel Kornreichów: Leon, Mateusz, Malwa, Henryk, Helena, Lusja, Nunia i Marek⁸.

O Malwie (Malwinie) wiemy tyle, że w 1912 roku wyszła za mąż za profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, specjalistę od prawa karnego — Józefa Reinholda. Niektóre źródła podają, że wraz z mężem i dziećmi zginęła w czasie okupacji⁹.

Mateusz mieszkał w Krakowie. Jego syn Alfred po wkroczeniu Niemców wyjechał do Lwowa i tam został wcielony do Armii Czerwonej. Uciekł do armii Andersa, przeszedł szlak bojowy do Monte Cassino. Osiedlił się w Stanach Zjednoczonych. Wydał tam między innymi książkę *Moja służba w Armii Czerwonej*¹⁰.

Najmłodszy z rodu — Marek Stanisław Korowicz (1903–1964) był najbardziej „medialną” postacią z rodziny. Już przed drugą wojną światową jako student Uniwersytetu Jagiellońskiego znany był jako taternik-zdobywca

⁴ Skorowidz wszystkich miejscowości położonych w królestwie Galicji i Lodomeryi jakoż w księstwie Krakowskim i księstwie Bukowińskim pod względem politycznej i sądowej organizacji kraju wraz z dokładnem oznaczeniem parafii, poczt i właścicieli tabularnych, Lwów 1855, s. 125.

⁵ A. Dziadzio, *Józef Reinhold (1884–1929) — „zapomniany” profesor prawa karnego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 7, 2015, z. 2, s. 266.

⁶ Akta miasta Krakowa, sygn. akt Kr 7417.

⁷ *City of Lions*, <https://jkorowicz.wordpress.com> (dostęp: 14.10.2019); oraz list do autorki 18 kwietnia 2021 r.

⁸ <https://jkorowicz.wordpress.com> (dostęp: 17.03.2019).

⁹ A. Dziadzio, *op. cit.*, s. 266.

¹⁰ <https://jkorowicz.wordpress.com> (dostęp: 17.03.2019).

i działacz Akademickiego Związku Sportowego oraz Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. Po studiach pracował jako prawnik na Górnym Śląsku, wiele też publikował. Jako specjalista od prawa międzynarodowego zajmował się między innymi problemami ochrony praw polskiej mniejszości narodowej na Śląsku i w Wolnym Mieście Gdańsku. Po wybuchu wojny uciekł przez Rumunię do Francji, zaciągnął się do polskiego wojska, walczył w 5 pułku strzelców aż do zakończenia wojny. Wrócił do kraju i był profesorem prawa międzynarodowego na uniwersytetach w Lublinie i Katowicach, a następnie objął katedrę po prof. Ludwiku Ehrlichu na Uniwersytecie Jagiellońskim. W 1953 roku wszedł w skład polskiej delegacji na Zgromadzenie Ogólne ONZ w Nowym Jorku. Tam poprosił o azyl polityczny. Głos jego można było usłyszeć w Radiu Wolna Europa. Wiele publikował. W 1955 roku w Londynie wyszła jego głośna książka *W Polsce pod sowieckim jarzmem*¹¹.

W dwudziestoleciu międzywojennym równie znaną postacią z rodu Kornreichów był Henryk.

Studia i pierwsze publikacje

O studiach Henryka Korowicza (Kornreicha) niewiele wiemy. W drukowanych biogramach wymienia się uniwersytety w Monachium i Strasburgu. Kiedy uzyskał stopień doktora? Pewne światło rzuca tu odnaleziona przez autorkę niniejszego artykułu licząca 96 stron publikacja drukowana w 1912 roku w Poznaniu pt. *Gutsherr und Bauer in Polen und insbesondere in Galizien bis zu Grundentlastung* autorstwa Henryka Kornreicha. Pod jej tytułem znajduje się dopisek: „Rozprawa doktorska Wysokiego Wydziału Prawa i Nauk Politycznych Keiser Wilhelm Universität w Strasburgu”.

Opublikowaną w Polsce pracę doktorską poprzedziły dwie publikacje autorstwa Henryka Kornreicha zamieszczone w czasopiśmie „*Ekonomista*”. Kwartalnik poświęcony nauce i potrzebom życia” wychodzącym w Warszawie. Pierwszy artykuł to: *Rewolucja cen w XVI i XVII stuleciu i jej przyczyny*¹² oraz drugi — *Zmiany stosunków agrarnych w Galicji wskutek reform Józefińskich*¹³. Artykuły te są odbiciem zainteresowań Henryka Korowicza historią stosunków gospodarczych na ziemiach polskich, szczególnie w Galicji.

U progu niepodległości

W 1916 roku w Krakowie nakładem Instytutu Ekonomicznego przy Naczelnym Komitecie Narodowym ukazuje się praca Henryka Korowicza pt.

¹¹ J. Nyka, *Prof. dr Marek Korowicz*, www.nyka.home.pl (dostęp: 17.03.2020).

¹² „*Ekonomista*” 11, 1910.

¹³ „*Ekonomista*” 12, 1911.

*Unia cłowa Austro-Węgier z Niemcami*¹⁴. Pamiętajmy, że toczą się jeszcze działania wojenne, a doktor Kornreich jest wojskowym w armii austriackiej. Czy do napisania tej rozprawy wykorzystał urlop dla poratowania zdrowia w 1915 roku po kontuzji na froncie? Zakładając, że napisał *Unię cłową Austro-Węgier z Niemcami* na zlecenie Naczelnego Komitetu Narodowego, to kręgi konserwatywne Komitetu srodze się rozczarowały wnioskami z dociekań dr. Korowicza. Już w podtytule autor zaznacza: „Praca zwraca się przeciw i w polskiej literaturze podówczas znanemu hasłu”. Jakie to było hasło?

Mimo toczących się na frontach walk w gabinetach Austro-Węgier i Niemiec trwają pertraktacje i tworzone są koncepcje zmian terytorialnych po zakończeniu pierwszej wojny światowej, a także trwają dyskusje, również w prasie, na temat przyszłego ustroju państwowego i gospodarki. Chodzi głównie o sprawę przyszłego polskiego tworu państwowego: czy przyłączyć go do Niemiec, czy Austro-Węgier.

Powstaje między innymi koncepcja tak zwanej Mitteleuropy jako forum współżycia państw pozbawionych w jakimś stopniu suwerenności, a skonfederowanych państwowością, więzami gospodarczymi i unią celną. Obejmowałyby ona Niemcy, Austro-Węgry i Polskę. Koncepcja Mitteleuropy znalazła zwolenników między innymi w niektórych kołach polskich związanych z Naczelnym Komitetem Narodowym, który ukonstytuował się w 1914 roku w Krakowie. Jednak generalnie koła galicyjskie chciały budować przyszłe państwo polskie z ziem Galicji i Kongresówki na podstawie monarchii austro-węgierskiej, dopuszczając unię celną z Niemcami¹⁵.

I właśnie w tej sprawie zabrał głos dr Henryk Korowicz: „trudno sobie wyobrazić samodzielne państwo polskie, które zrezygnowałoby z własnej polityki handlowej i tym samym cłowej. Niełatwo sobie wyobrazić Polskę, jako część składową niemieckiego obszaru cłowego”¹⁶. Autor na podstawie danych statystycznych odnoszących się do liczby ludności, stopnia uprzemysłowienia, poziomu rolnictwa dowodzi, że unia taka nie ma sensu. Unia może dać przewagę jedynie Niemcom, które przed wojną, dzięki cłom ochronnym, rozwinęły przemysł, własne rolnictwo, zatrzymały kapitał i dały pracę ludności. Taką właśnie politykę powinno stosować przyszłe państwo polskie, a nie wiązać się unią cłową. I dodaje: „Zamiast tworzyć niebezpieczne bloki, należy raczej pomyśleć o stworzeniu podczas traktatów pokojowych możliwości jak najzgodliwszego współżycia między narodami wojnę prowadzącymi”¹⁷.

¹⁴ H. Kornreich, *Unia cłowa Austro-Węgier z Niemcami*, Kraków 1916.

¹⁵ L. Grosfeld, *Gospodarcze motywy i cele polityki państw centralnych wobec sprawy polskiej 1914–1916*, „Kwartalnik Historyczny” 68, 1961, nr 1, s. 57.

¹⁶ H. Korowicz, *Unia cłowa Austro-Węgier z Niemcami*, s. 13.

¹⁷ *Ibidem*.

Był to ważny głos w sprawie gospodarczego kształtu przyszłego państwa polskiego. Po raz drugi w tej sprawie Henryk Korowicz zabierze głos już w niepodległej Polsce. Tymczasem w czasie wojny polsko-bolszewickiej walczy w Wojsku Polskim na froncie wołyńskim (jego oddziały rozwiązano w marcu 1920 roku)¹⁸.

Epizod bankowy

Nie wiemy dokładnie, kiedy zatrudnił się w jednym z banków w Warszawie. Niektóre biografie wskazują na Polski Bank. W Warszawie w latach 1918–1923 istniało dwanaście banków, wśród nich dwa o tej nazwie: Polski Bank Emigracyjny S.A. i Polski Bank Kresowy S.A.¹⁹ Czy pracował właśnie w którymś z nich, nie udało się ustalić.

Henryk Korowicz w 1920 roku wziął udział w VI Zjeździe Prawników i Ekonomistów Polskich, który odbywał się w dniach 21–23 maja w Warszawie²⁰. Zgromadził on najwybitniejsze postaci ze świata nauki i gospodarki. Ich głos był bardzo istotny dla tworzącego swoje zręby niepodległego państwa. Poszczególne sekcje w wyniku dyskusji sformułowały rezolucje, które zostały zaakceptowane przez zgromadzenie ogólne i przedstawione władzom państwowym²¹.

Henryk Korowicz w sekcji walutowej VI Zjazdu przedstawił referat pt. *Złota waluta w świetle wojny*. Wydrukował go w Krakowie jeszcze w 1918 roku z przeznaczeniem właśnie na ów zjazd²².

Powstająca do życia Polska powinna wyciągnąć naukę z doświadczeń walutowych, poczynionych w czasie wojny. Widzimy, że nie zasoby złota stanowią o stałości waluty krajowej ani wewnętrznie ani za granicą. Zależy ona od struktury gospodarczej danego kraju, toteż błędem byłoby, gdyby Polska przyjąwszy bezkrytycznie system walutowy praktykowany w krajach europejskich, starała się drogą pożyczek zagranicznych, sprowadzać do kraju złoto, dla wprowadzenia ewentualnego, jak omówiliśmy, zbytecznego pokrycia banknotów polskich i wyposażenia rynku wewnętrznego w również nieskuteczne i kosztowne środki płatnicze

— stwierdza autor w zakończeniu publikacji²³. Wpisuje się w ten nurt polskiej myśli ekonomicznej, który kładł nacisk na konieczność aktywizacji polskiego

¹⁸ https://pl.wikipedia.org/wiki/Henryk_Korowicz (dostęp: 11.01.2020).

¹⁹ W. Morawski, *Bankowość prywatna w II Rzeczypospolitej*, Warszawa 1996, s. 26.

²⁰ *VI Zjazd prawników i ekonomistów polskich*, repozytorium.amu.edu.pl VI. Miscellanea, poz. 239, nr 6 (dostęp: 18.10.2020).

²¹ „Przegląd Gospodarczy” 1920, nr 5, s. 10–11.

²² H. Korowicz, *Złota waluta w świetle wojny*. Praca niniejsza drukowana jest jako referat na VI Zjazd prawników i ekonomistów polskich, Kraków 1918.

²³ *Ibidem*, s. 22.

rynku wewnętrznego, intensyfikacji rolnictwa i rozwoju przemysłu opartego na surowcach krajowych jako podstawie wartości pieniądza.

Jeszcze bardziej tę koncepcję uzasadnił Henryk Korowicz w pracy opublikowanej w 1922 roku pt. *Zagadnienie złotej waluty*. Zawarł w niej wnioski z obserwacji czteroletniego doświadczenia gospodarki niepodległego państwa, które musiało prowadzić wojnę na wielu frontach niemal przez dwa lata, borykając się z deprecjacją polskiej marki²⁴. Rząd Polski utrzymywał wówczas inflację jako sposób na pobudzenie gospodarki. Kiedy inflacja niebezpiecznie narastała, pod koniec 1921 roku minister skarbu Jerzy Michalski próbował ją opanować, zmniejszając podaż pieniądza²⁵. Korowicz we wskazanej publikacji udowadnia, że deflacja przyniesie stagnację gospodarczą, bezrobocie, niepewność wśród przedsiębiorców. Zaleca przeprowadzenie dewaluacji, która „szczególnie w Europie Środkowej i Wschodniej jest jedyną możliwą formą sanacji stosunków walutowych”²⁶. Warto zauważyć, że stało się tak, jak przewidywał Korowicz — w 1923 roku mieliśmy do czynienia z hiperinflacją (360%)²⁷ i dewaluacja marki do złotego była jednym z elementów reformy finansów państwa, przeprowadzona przez Władysława Grabskiego w 1924 roku.

Mieszkając w Warszawie, Korowicz publikuje w „Gazecie Bankowej” cykl rozważań dotyczących długów przedwojennych byłej Austrii i ich wpływu na polską gospodarkę²⁸. Dlaczego głos w tej sprawie był ważny? Traktat z Saint-Germain z 1919 roku nakładał na nowo powstałe państwa obowiązek dziedziczenia długów Austro-Węgier i Prus. Były to: ogólny dług państwowy, długi królestw i krajów, długi na żupach solnych itp. Korowicz wylicza skrupulatnie te długi zarówno w odniesieniu do Austro-Węgier, jak i Prus, dysponując w tym zakresie ogromną wiedzą. Wskazuje sposób ich zamienienia na polskie obligacje i renty. Istnieje duża zbieżność między sugestiami Korowicza zawartymi w artykułach a wydanym w 1925 roku rozporządzeniu Ministra Skarbu w sprawie wymiany tego długu na 5% obligacje pożyczki konwersyjnej²⁹.

W warszawskim banku Henryk Korowicz w 1922 roku poznaje księgową Olgę Pawłowską, szlachciankę z Bukowiny, córkę znanego matematyka, założyciela i rektora Wyższej Szkoły Handlu Zagranicznego we Lwowie — prof.

²⁴ H. Kornreich-Korowicz, *Zagadnienie złotej waluty*, Lwów 1922.

²⁵ W. Morawski, *op. cit.*, s. 25.

²⁶ H. Korowicz, *Zagadnienie złotej waluty*, s. 51.

²⁷ W. Morawski, *op. cit.*, s. 25.

²⁸ H. Kornreich, *Długi przedwojenne b. Austrii a Polska*, „Gazeta Bankowa” 1921, nr 7, s. 7–10; oraz nr 8–9, s. 4–8.

²⁹ Rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych i Ministrem Sprawiedliwości z dnia 25 lutego 1925 r. w sprawie wymiany ostemplowanych tytułów przedwojennego długu niezabezpieczonego austriackiego i węgierskiego na obligacje 5% pożyczki konwersyjnej, Dz.U.1925.21.152.

Antoniego Teodora Pawłowskiego. Przez małżeństwo z Olgą zwiąże swoje dalsze losy ze Lwowem i z tą uczelnią.

Lwowska tradycja szkolnictwa handlowego

Galicja miała duże tradycje szkolnictwa handlowego. Pierwsze szkoły handlowe powstawały w początkach XIX wieku. Pod koniec wieku w Krakowie i Lwowie na wzór akademii wiedeńskiej powołano akademie handlowe (mimo szumnej nazwy były to szkoły na poziomie średnim). Prawie we wszystkich mniejszych ośrodkach istniały dwuletnie szkoły handlowe miejskie, społeczne i prywatne, organizowano liczne kursy jednoroczne, przyuczające kursy wieczorowe itp.³⁰

O aktywności sfer kupieckich, przemysłowych i naukowych świadczy fakt, że to z lwowskiego środowiska akademickiego w latach osiemdziesiątych XIX wieku wyszła inicjatywa organizowania zjazdów prawników i ekonomistów polskich ze wszystkich zaborów. Były one stałym forum wymiany poglądów zawodowych, okazją do określenia zadań i roli prawników i ekonomistów w społeczeństwach zaborowych oraz przygotowywały dla przyszłego państwa polskiego odpowiednie rozwiązania legislacyjne i organizacyjne, także w sferze gospodarczej. We Lwowie odbyły się aż trzy takie zjazdy: w 1889, 1894 i 1912 roku³¹.

W 1894 roku staraniem Sejmu Krajowego we Lwowie, sfer handlowych i miasta Lwowa zwiększono rangę Akademii Handlowej we Lwowie i przekształcono ją w Państwową Wyższą Szkołę Handlową, która była już czteroletnia (średnio-wyższa). Mieściła się pierwotnie przy ul. Skarbkowskiej 39, w domu byłego seminarium nauczycielskiego dla kobiet. Na jej czele stanął w 1899 roku Antoni Pawłowski (1859–1942), absolwent matematyki i ekonomii na uniwersytetach w Czerniowcach i w Wiedniu, działacz społeczny w Czytelnii Polskiej w Czerniowcach, nauczyciel szkół realnych, wizytator szkół kupieckich austriackiej Rady Szkolnej Krajowej, autor podręczników z zakresu handlu i ekonomii³². Przyszły teść Korowicza.

PWSH wedle sprawozdań dyrekcji słańych corocznie do Wiednia występuje pod różnymi nazwami: w latach 1901 do 1917 figurowała jako c.k. Państwowa Akademia Handlowa. W latach 1917–1920 jako Państwowa Szkoła Handlowa. Okres pierwszej wojny światowej niemal całkowicie wygasił działalność szko-

³⁰ J. Świeboda, *Szkolnictwo handlowe w Galicji*, „Analecta” 19, 2010, nr 1–2 (36–37), s. 203–250.

³¹ J. Cabaj, *Międzyzaborowe spotkania polskich środowisk naukowych i społeczno-zawodowych w l. 1869–1814*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 50, 2005, nr 1.

³² S.M. Brzozowski, *Antoni Teodor Pawłowski 1859–1942 matematyk i rektor*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 24, Wrocław 1979.

ły, w 1914 roku zajęli ją Rosjanie, kadra pozostawała bez środków do życia. Profesorowie na uchodźstwie w Wiedniu próbowali ją reaktywować, prof. Antoni Pawłowski zdołał tam zorganizować jedynie kursy dla uciekinierów. Wielu uczniów szkoły wysłano na front. Z powodu małej liczby chętnych z trudem udało się rozpocząć rok szkolny 1919/1920 — zapisało się tylko 68 uczniów³³.

Jedyna w Polsce

W 1922 roku na podstawie PWSH powstaje czteroletnia Wyższa Szkoła Handlu Zagranicznego. Jej założycielem jest Izba Przemysłowo-Handlowa we Lwowie. Nie bez usilnego starania i udziału samego Pawłowskiego, profesora arytmetyki handlowej i politycznej, który zostaje jej pierwszym rektorem. Szkoła przenosi swoją siedzibę do gmachu Instytutu Technologii przy ul. Burłarda 5 (obecnie Niżinkivskiego). Miastu — po Uniwersytecie Jana Kazimierza, Politechnice Lwowskiej i Akademii Medycyny Weterynaryjnej — przybyła czwarta uczelnia. Nie miała ona jeszcze uprawnień nadawania stopni naukowych, ale była wówczas jedyną tego typu uczelnią w kraju. Utworzono ją, opierając się na pierwszej w niepodległej Polsce ustawie o szkołach akademickich z 1920 roku, która ujedynolicała różne pozaborowe systemy edukacyjne³⁴. Ten akt prawny dopuszczał zakładanie prywatnych szkół akademickich. Przepisy ustawy stawiały wysokie wymagania statutom takich uczelni — zatwierdzał je Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Musiały być one zaopiniowane przez senaty wszystkich państwowych szkół akademickich w kraju. Należy się domyślać, że ich oceny były pozytywne i wystawiały dobre świadectwo wysokiego poziomu kadry nauczającej, skoro lwowską uczelnię 14 października 1922 roku powołano³⁵.

Henryk Korowicz rozpoczął w niej swoje wykłady w 1922 roku, przechodząc w Wyższej Szkole Handlu Zagranicznego wszystkie stopnie kariery naukowej aż do urzędu jej rektora w latach 1930–1939. Warto więc poświęcić Wyższej Szkole Handlu Zagranicznego we Lwowie nieco uwagi.

Jak czytamy w statucie szkoły, ma ona: „kształcić słuchaczy w zdobyciach wiedzy handlowej, w szczególności zaś dać im możliwość wykonywania wyższych zadań komercyjnych na miejscach zagranicznych i w kraju. Ma ona przede wszystkim kształcić zdolne siły fachowe do handlu zagranicznego i służby konsularnej”. Absolwenci WSHZ mieli prawo zajmowania posad pań-

³³ *Szkoły handlowe we Lwowie. Historia szkolnictwa, oświaty i wychowania na ziemiach odłączonych II Rzeczypospolitej Kresach południowo-wschodnich*, t. 14, cz. 1–2, oprac. J.M. Kowalczyk, Kraków 2015, cz. 1, s. 573, 622.

³⁴ Dz.U. 1920 Nr 72, poz. 494.

³⁵ A. Redzik, *Akademia Handlu Zagranicznego*, [w:] *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, Kraków 2017, s. 251.

stwowych pierwszej kategorii i nauczania w szkołach zawodowych. Zgodnie ze statutem studia trwały trzy lata, o przyjęcie zaś mogli starać się tylko najlepsi abiturienti szkół ogólnokształcących. Na budżet szkoły składały się: odpis z podatku przemysłowego, darowizny i subwencje od osób prywatnych, a także wpłaty studentów. Wpisowe kosztowało 25 zł, czesne 300 zł rocznie. Za każdy egzamin student płacił 5 zł³⁶. Kuratorię nad szkołą sprawowali: prezydent miasta Lwowa, delegaci profesury Uniwersytetu Jana Kazimierza i członkowie Izby Przemysłowo-Handlowej we Lwowie wybrani przez nią do tego ciała. Na czele stał rektor Antoni Pawłowski, a kolegiatnym ciałem zarządzającym była Rada Profesorów (notabene wśród przedstawicieli doktorów w Radzie znalazł się w 1922 roku Henryk Korowicz)³⁷. Wzmacniali kadrę nauczającą profesorowie Uniwersytetu Jana Kazimierza i Politechniki Lwowskiej.

Jeden z jej absolwentów tak pisał o szkole:

zwano ją w skrócie „eksportówką” [...]. Zakres wiedzy, którą miałem opanować, był nie tylko szeroki, ale i nader różnicowany. Musiałem przejść kurs matematyki finansowej, towaroznawstwa, do którego opanowania niezbędne były wiadomości z zakresu chemii przemysłowej, geografii gospodarczej, gdzie trzeba było znać nie tylko duże ośrodki wytwarzania różnych produktów, lecz także drugo- i trzeciorzędne, nieraz położone na odległych wyspach, w krajach, o których zazwyczaj mało się wie. Całe miesiące uczyliśmy się zasad i technik obrotu kredytowego, operacji giełdowych, prawa wekslowego i czekowego. Nauka języków obcych, które wybrałem — francuskiego i angielskiego, była intensywna i bardzo praktyczna, bez przerwy pisaliśmy trudne listy handlowe i ćwiczyli konwersacje³⁸.

Według programu uczelni na rok akademicki 1929/1930 Henryk Korowicz prowadził zajęcia z ekonomii społecznej ogólnej na pierwszym roku studiów (trzy godziny tygodniowo), z drugim rokiem — seminaria z polityki agrarnej (dwie godziny tygodniowo), seminaria ekonomiczne na drugim i trzecim roku oraz skarbowość z trzecim rokiem (trzy godziny tygodniowo). W następnych latach dodatkowo prowadził też wykłady i seminaria z praktyki handlowej i przemysłowej³⁹.

Liczba studentów rosła: w roku akademickim 1924/1926 było ich 172, rocznik 1926/1927 liczył już 276 osób, a w 1935 roku studentów było ponad czterystu pięćdziesięciu⁴⁰.

³⁶ *Szkoły wyższe Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1930, s. 154.

³⁷ *Szkoły handlowe we Lwowie*, cz. 2, s. 15–39.

³⁸ K. Żygulski, *Jestem z lwowskiego etapu*, Warszawa 1994, lwow.home.pl/zygulski.html (dostęp: 5.05.2020).

³⁹ WSHZ. Program na rok akademicki 1929/30, Lwów 1929, za: *Szkoły handlowe we Lwowie*, cz. 2, s. 15–39.

⁴⁰ AHZ. Program wykładów za rok 1937/38, Lwów 1937, s. 31.

Kariera akademicka

W 1926 roku Henryk Korowicz zabrał głos w dyskusji na temat programu gospodarczego dla Polski⁴¹.

W publikacji książkowej zauważa, że na świecie obserwuje się odwrót od liberalizmu gospodarczego i Polska musi to w swoich planach gospodarczych uwzględnić. Nie ma w kraju wielkiego kapitału prywatnego, który by mógł wspomagać rozwój gospodarczy, dlatego ważna jest rola państwa w rozwijaniu silnej pozycji Polski w takich dziedzinach jak rolnictwo (65% ludności żyjącej na wsi) — a więc handel płodami rolnymi, handel bydłem, rozwój mleczarstwa. W zakresie przemysłu autor jest zdania, że Polska powinna przede wszystkim wykorzystywać własne zasoby surowcowe i kadre fachową — stawia więc na górnictwo i kopalnictwo (węgiel, ropa naftowa i gaz), przemysł chemiczny i przemysł budowlany, który „powinien być lokomotywą dla innych gałęzi pracujących dla niego, a opartych o rodzime surowce. Tylko ruch budowlany uruchomi całe życie gospodarcze i sprawi, że produkcja z czasem osiągnie środki do jej finansowania [...] zmniejszy bezrobocie, co przełoży się na siłę konsumpcyjną ludności”⁴². Stwierdza, że Polska powinna zmniejszyć import, natomiast w zakresie eksportu zaprzestać handlu surowcami, bo to rujnuje kraj.

W czerwcu 1927 roku Rada Profesorów Wyższej Szkoły Handlu Zagranicznego we Lwowie powołuje Henryka Korowicza na profesora nadzwyczajnego tej uczelni, a w listopadzie 1931 roku — na profesora zwyczajnego. Obie decyzje władz szkoły zostały zatwierdzone przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego⁴³.

Henryk Korowicz jest jednym z sześciu etatowych profesorów szkoły (zajmuje się naukami ekonomicznymi i społecznymi). Towaroznawstwo i technologię wykląda wówczas prof. Kazimierz Ciesielski, arytmetykę handlową i polityczną — prof. Antoni Pawłowski, nauki komercyjne — prof. Teofil Seifert, geografii gospodarczą — prof. August Zierhoffer, a zajęcia z języka niemieckiego i korespondencji niemieckiej prowadzi prof. Aleksander Dąbrowski. Wśród 23 wykładowców zaproszonych wówczas do współpracy są między innymi profesorowie: Politechniki Lwowskiej — Antoni Wereszycki (prawo administracyjne i państwowe); Uniwersytetu Jana Kazimierza — Kamil Stefko (ogólna teoria prawa), prof. Aleksander Doliński (prawo handlowe i wekslowe)⁴⁴.

⁴¹ H. Korowicz, *Program gospodarczy Polski na tle ogólnego położenia ekonomicznego*, Lwów 1926.

⁴² *Ibidem*, s. 27.

⁴³ Archiwum Akt Nowych, Zespół Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 1916–1939, 2/14/0/6/3493, Akta osobowe Henryk Korowicz.

⁴⁴ *Szkoły wyższe Rzeczypospolitej Polskiej*, s. 155.

Przełom lat trzydziestych to okres wielkich zmian w WSHZ. Na emeryturę przeszedł wieloletni rektor prof. Pawłowski. Zachował jednak tytuł honorowego rektora i nadal prowadził zajęcia w szkole. Na rektora Rada Profesorów wybrała w roku akademickim 1930/1931 prof. Dolińskiego. Niestety, w kilka tygodni po objęciu urzędu prof. Doliński zmarł. Rektorem został prof. Henryk Korowicz, który tę godność będzie piastował do 1939 roku⁴⁵.

W latach 1930–1933 ukazują się drukiem podręczniki akademickie autorstwa H. Korowicza: *Polityka przemysłowa w zarysie*, *Polityka handlowa* i *Polityka agrarna w zarysie* — wszystkie nakładem WSHZ⁴⁶. Podobnie jak we wcześniejszych publikacjach jest on i tu zwolennikiem intensyfikacji polskiego rolnictwa, rozwoju przemysłu opartego na krajowych surowcach, protekcjonizmu celnego jako odpowiedzi na zamykanie się celne państw na świecie. Uważa, że konieczna jest koncentracja kapitału, ale pod kontrolą państwa jako regulatora wewnętrznych stosunków gospodarczych.

Jeszcze z jednego powodu pierwsze lata nowo wybranego rektora były wypełnione intensywną pracą. Wzrastała liczba studentów. Brakowało miejsca w starym budynku. Szkoła zakupiła przy zakolu ul. Sakramentek 10 działkę pod nowy budynek. Projekt gmachu zlecono architektowi Wawrzyńcowi Dayczakowi, osobie doświadczonej w projektowaniu budynków użyteczności publicznej. Nowy budynek wznoszono w latach 1934–1935. Bryła budynku składała się z czterech części. W najbardziej reprezentacyjnej znalazło się paradne wejście, hol i aula. Na trzech piętrach usytuowano sale wykładowe i korytarze. Na parterze mieściła się biblioteka. Budynek okolono zielenią. Dziś znawcy zaliczają ten kompleks do pereł modernizmu w architekturze Lwowa⁴⁷.

Szkole lwowskiej, jak innym uczelniom w kraju, przyszło działać w ciągle zmieniających się warunkach. Po przewrocie majowym władze wyraźnie ograniczają autonomię akademicką. Powołano Wyższą Komisję Dyscyplinarną, określono wiek emerytalny profesorów najpierw na 65, później — na 70 lat. Jeśli profesor tracił możliwość pracy w zakresie nominacji wskutek zmian organizacyjnych, minister przenosił go w stan spoczynku, a po roku — na emeryturę. Minister mógł zwolnić rektora. Minister Jędrzejewicz zlikwidował 52 katedry, przeniósł w stan spoczynku wielu wybitnych uczonych, w tym matematyka prof. Stanisława Ruziewicza, który notabene w 1939 roku został wybrany na rektora Akademii Handlu Zagranicznego⁴⁸.

⁴⁵ A. Redzik, *Szkie do dziejów szkolnictwa wyższego we Lwowie*, „Niepodległość i Pamięć” 13, 2006, nr 3, s. 106.

⁴⁶ H. Korowicz, *Polityka przemysłowa w zarysie*, Warszawa 1930; *idem*, *Polityka handlowa*, Lwów-Warszawa 1931; *idem*, *Polityka agrarna w zarysie*, cz. 1, Lwów 1933.

⁴⁷ Ul. Tuhan-Baranowskiego 10, Lwowska Akademia Komercyjna, www.lia.lvivcenter.org.pl (dostęp: 18.11.2020).

⁴⁸ B. Jaczewski, *Polityka naukowa państwa polskiego w latach 1918–1939*, Warszawa 1978, s. 174.

Rektorzy, szczególnie uczelni kresowych, w których skład narodowościowy młodzieży studenckiej był bardzo zróżnicowany, musieli też mierzyć się ekscesami politycznymi podsycanymi przez Młodzież Wszechpolską. Liczba studentów pochodzenia żydowskiego we Lwowie była najwyższa w kraju (na przykład na Uniwersytecie Jana Kazimierza było ich 45–30%). Dochodziło do konfliktów na tle *numerus clausus*. Koła pravicowe domagały się ograniczenia naboru studentów Żydów stosownie do składu narodowościowego społeczeństwa polskiego (około 10%). Burdy i walki uliczne były we Lwowie w latach trzydziestych na porządku dziennym⁴⁹. Mimo iż kilkadziesiąt wydziałów uczelni państwowych ograniczało nabór studentów pochodzenia żydowskiego, jednowydziałowa WSHZ we Lwowie nigdy nie przyjęła takiej praktyki. Profesor Korowicz nie dopuścił do wprowadzenia na uczelni *numerus clausus* i ławkowego getta⁵⁰.

A wszystko to działo się w czasie, kiedy rektor Korowicz usilnie zabiegał o przyznanie uczelni praw akademickich. Udało się to dopiero w roku akademickim 1937/1938. Uczelnia przyjęła wówczas nazwę: Akademia Handlu Zagranicznego. Zmienił się też program studiów z trzyletniego na czteroletni. Pracowało w niej 7 profesorów etatowych i 25 wykładowców (wśród nich profesorowie UJK i Politechniki Lwowskiej), 6 asystentów i adiunktów. Akademia jako kontynuatorka WSHZ wychowała już własną kadrę nauczającą, zachowując tradycję żywych kontaktów z praktyką. Wykładali w niej między innymi sędziowie Sądu Apelacyjnego we Lwowie, przedstawiciele Izby Przemysłowo-Handlowej czy Krajowego Towarzystwa Naftowego. W styczniu 1939 roku uczelnia otrzymała prawo nadawania stopnia magistra⁵¹.

„Rosło zapotrzebowanie na fachowców, różne wielkie firmy oferowały studentom bardzo przyzwoicie płatne praktyki, absolwenci nie mieli kłopotów ze znalezieniem pracy. Poziom szkoły pozwalał jej swobodnie konkurować z uczelniami podobnego typu w krajach Zachodniej Europy” — pisał jej absolwent⁵². W roku akademickim 1937/1938 na AHZ studiowało 759 studentów, a dyplom uzyskało 81 osób⁵³. W latach 1922–1939 w WSHZ i AHZ studiowało łącznie 5113 studentów (w tym 34% kobiet). Około 15% studiujących ukończyło szkołę z tytułem magistra, pozostali wcześniej odchodzili do zawodu. Jak

⁴⁹ K. Rędziński, *Kontrowersje i konflikty w środowisku studenckim we Lwowie w latach 1919–1939*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Pedagogika” 25, 2016, nr 2, s. 435–446.

⁵⁰ J. Ciepiewski, *Henryk Korowicz*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 14, Wrocław 1968–1969, s. 103.

⁵¹ Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 stycznia 1939 r. o udzieleniu Akademii Handlu Zagranicznego we Lwowie prawa nadawania stopnia magistra nauk ekonomiczno-handlowych, jako niższego stopnia naukowego, Dz.U.1939.9.47.

⁵² C. Żygulski, *op. cit.*

⁵³ AHZ. Program wykładów na rok akademicki 1937/38, Lwów 1937, s. 32.

wynika z przytoczonych faktów, za czasów rektora Korowicza uczelnia rozkwitła i zdobywała coraz wyższą pozycję w środowisku akademickim Lwowa.

Gorzej było z jego prywatną karierą. W 1933 roku wprowadzono zasadę mianowania profesorów przez Prezydenta RP jako ukoronowanie nadzwyczajnych zasług w nauce. Rada Profesorów AHZ słała do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wnioski o nominację Korowicza na tak zwanego profesora belwederskiego. Po licznych monitach Rady Profesorów minister WRiOP Wojciech Świętosławski w lutym 1939 roku zatwierdził jego kandydaturę na profesora zwyczajnego nauk ekonomicznych i skarbowości⁵⁴. To ten sam minister, który w 1937 roku dopuścił do wprowadzenia tak zwanego getta ławkowego dla studentów żydowskich w statutach stowarzyszeń studenckich⁵⁵. Nie udało się ustalić, czy Korowicz zdążył odebrać dyplom profesora zwyczajnego z rąk Prezydenta RP przed wybuchem wojny.

W 1935 roku w *Księdze pamiątkowej ku czci Leopolda Caro*, wybitnego socjologa i ekonomisty, rektor Korowicz zamieścił znamieny artykuł pt. *Atakowana ekonomia*⁵⁶:

Nad światem unoszą się po dziś dzień widma wojny, narody coraz częściej radzą nad jej zapobieganiem, przy czym wzajemnie sobie nie ufają i wzajemnie oskarżają się o przygotowywaniach do konfliktów zbrojnych. Wobec tego lęku przed zbliżającą się katastrofą, państwa poszczególne starają się rozwijać u siebie jak najwszechstronniejszą gospodarkę i utrzymywać gałęzie produkcji potrzebne w czasie wojny [...]. Życie gospodarcze wyłamało się z praw nimi rządzących. Nici łączące narody coraz bardziej się rwą. Oznacza to cofnięcie się narodów na najniższy stopień cywilizacji i kultury gospodarczej. To wojna długotrwała [...].⁵⁷

Lata okupacji sowieckiej i niemieckiej

Losy uczelni w roku 1939 po wkroczeniu Armii Czerwonej do Lwowa nie były pewne. Władze okupacyjne na początku roku 1940 przekształciły uczelnię w Lwowski Państwowy Instytut Radzieckiego Handlu. Rozpoczęto nabór studentów. Kadra nauczająca polska pozostała. Wykłady i egzaminy odbywały się po polsku. Kadre kierowniczą, lektorów języka rosyjskiego, wykładowców marksizmu-leninizmu przysłano z Moskwy i Kijowa⁵⁸.

⁵⁴ Archiwum Akt Nowych, Zespół Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 1916–1939, 2/14/0/6/3493, Akta osobowe Henryk Korowicz.

⁵⁵ *Wielka encyklopedia PWN*, t. 27, Warszawa 2005, s. 91.

⁵⁶ H. Korowicz, *Atakowana ekonomia*, [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Leopolda Caro*, red. K. Paygert, Lwów 1935, s. 177–191.

⁵⁷ *Ibidem*, s. 181.

⁵⁸ R. Domaszekiewicz, *Akademia Handlu Zagranicznego we Lwowie w latach 1939–1945*, [w:] *Lwowskie środowisko naukowe w latach 1939–1945*, red. I. Stasiewicz-Jasinkowa, Warszawa 1993, s. 100–104.

Nie znamy programów nauczania, trudno powiedzieć, jakie wykłady prowadził prof. Korowicz. W liście do autorki jego wnuk Jonathan Korowicz pisze:

ojciec [Wojciech — przyp. L.K.] powiedział mi kiedyś, że kiedy Sowietci wkroczyli do Lwowa, Henryk Korowicz nie mógł uczyć ekonomii kapitalistów, przydzielono mu zadanie nauczania języka niemieckiego — języka Karola Marksa. Byłem zaskoczony. Tata powiedział, że mogło być gorzej. Oczywiście dwa lata później Henrykowi było naprawdę gorzej⁵⁹.

W czerwcu 1941 roku po zajęciu Lwowa przez wojska niemieckie uczelnia została zamknięta.

Losy rodziny

O dalszych losach rodziny prof. Korowicza wiemy tyle, ile udało się ustalić wnukowi — Jonathanowi Korowiczowi z Irlandii. Pisze on w liście do autorki artykułu:

Mój dziadek przed wojną prowadził coś w rodzaju salonu dla lwowskich brydżystów. Często można było zobaczyć wiele interesujących postaci, krzątających się po domu, co dodawało koloru dzieciństwu mojego ojca. Jednym z przyjaciół Henryka był antropolog Jan Czekanowski, który regularnie odwiedzał dom rodzinny. Czekanowski był fantastycznym lingwistą. W czasie wojny przypisywano mu uratowanie Karaimów na Litwie, których naziści chcieli eksterminować, ponieważ mówili po hebrajsku. Jedną z przyjaciółek babci była hrabina Karolina Lanckorońska. Wykładała historię sztuki na Uniwersytecie Lwowskim [...]⁶⁰.

W archiwum wnuka zachowało się zdjęcie z 1938 roku. Państwo Olga i Henryk Korowiczowie stoją przy kościółku w stylu wikingów, przypominającym świątynię Wang w Karpaczu. Są na wycieczce w Norwegii. Są ciepło ubrani — może to jesień? Towarzyszy im syn Wojciech Antoni. Miał wówczas 15 lat. Za kilkanaście miesięcy straci ojca.

— Wracałem z wioski poza miastem, do której mama wysłała mnie po jedzenie. Z daleka widziałem niemiecki samochód zaparkowany przed naszym domem. Ruszył, kiedy zbliżałem się do domu. Wszedłem po schodach. Drzwi były otwarte. Kiedy wszedłem do kuchni, mama siedziała przy stole z głową schowaną w ramionach. Nie mogła mówić. Janka, służąca, stała obok niej. Wieki zajęło im powiedzenie mi: — Zabrali twojego tatusia...

— wnuk Jonathan tak zapamiętał wspomnienie Wojciecha z popołudnia 11 lipca 1941 roku.

Niemcy w listopadzie z mieszkania przy ul. Snopkowskiej 53 (dziś dom ten nie istnieje) wyrzucili żonę prof. Korowicza i jego syna Wojciecha. Przenieśli się oni do rodziców Olgi Korowiczowej — do profesorostwa Pawłowskich na ul. Krasińskich. Profesor Pawłowski zmarł tam w 1942 roku z przyczyn naturalnych.

⁵⁹ List z 18 kwietnia 2021.

⁶⁰ *Ibidem*.

Zimą 1943/1944 dwudziestoletni Wojciech Korowicz wstępuje do podziemnego AK. Służy w lwowskich oddziałach 14 Pułku Ułanów Jazłowieckich pod dowództwem Drgana Sotirovica — Draży. Bierze udział w akcji „Burza” we Lwowie, a później walczy w rejonie rzeki San. W lipcu 1945 roku wraz z żołnierzami 14 Pułku dotarł do Włoch, a tam jego jednostka została włączona do II Korpusu.

Olga, żona prof. Korowicza, znalazła się po wojnie w Krakowie. Była prokurentem bankowym, potem główną księgową w Zjednoczeniu Kotlarskim w Krakowie⁶¹.

Powojenne losy syna prof. Korowicza — Wojciecha były, jak wielu żołnierzy pozostających na Zachodzie, bardzo trudne. Ostatecznie osiadł w 1947 roku Irlandii. Skończył studia medyczne, został lekarzem, ale przez piętnaście lat musiał się leczyć ze stresu pourazowego. Jego syn a wnuk Henryka — Jonathan zamieszkały w Irlandii nauczył się języków słowiańskich, prowadzi blog Miasto Lwów. W poszukiwaniu zaginionej rodziny, ocalając od zapomnienia dawny świat Kresów, łączy pogubionych przez wojnę członków rodziny, utrwała fakty zachowane jeszcze z ludzkiej pamięci. By nie zostały zapomniane.

Wykaz prac naukowych Henryka Korowicza

- H. Kornreich, *Rewolucja cen w XVI i XVII stuleciu i jej przyczyny*, „*Ekonomista*. Kwartalnik poświęcony nauce i potrzebom życia” 1910, z. 1.
- H. Kornreich, *Zmiany stosunków agrarnych w Galicji wskutek reform Józefińskich*, „*Ekonomista*” 1911, z. 4.
- H. Kornreich, *Gutsherr und bauer in Polen und insbesondere in Galizien bis zur grundentlastung. Inaugural-Dissertation [...]*, rozprawa doktorska Uniwersytetu w Strasburgu, Poznań 1912.
- H. Kornreich, *Unia słowa Austro-Węgier z Niemcami*, (praca zwraca się przeciw i w polskiej literaturze podówczas znanemu hasłu), Nakład Instytutu Ekonomicznego Naczelnego Komitetu Narodowego, Kraków 1916, z. 19.
- H. Kornreich, *Złota waluta w świetle wojny*. Referat na VI Zjazd prawników i ekonomistów polskich, Kraków 1918.
- H. Kornreich, *Długi przedwojenne b. Austrii a Polska*, „*Gazeta Bankowa*” 1921, nr 7, s. 7–10; nr 8–9, s. 4–8.
- H. Kornreich-Korowicz, *Zagadnienie złotej waluty*, wyd. 2 książki pt. *Złota waluta w świetle wojny*, Księgarnia Wydawnicza H. Altenberga, Lwów 1922.
- H. Korowicz, *Program gospodarczy Polski na tle ogólnego położenia ekonomicznego*, skład Dom Książki Polskiej w Warszawie, odbito we Lwowie w 1926.
- H. Korowicz, *O koncentracji kapitału w Polsce*. Odczyt wygłoszony w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym we Lwowie dnia 5 listopada 1929 r., Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego we Lwowie nr 6, Lwów 1929.

⁶¹ S. Brzozowski, *op. cit.*, s. 112.

- H. Korowicz, *Polityka przemysłowa w zarysie*, Książnica-Atlas, nakładem własnym, Lwów-Warszawa 1930.
- H. Korowicz, *Polityka handlowa*. Podręcznik dla Wyższej Szkoły Handlu Zagranicznego we Lwowie, Książnica-Atlas, Lwów-Warszawa 1931.
- H. Korowicz, *Polityka agrarna w zarysie*, cz. 1, z przedmową Leopolda Caro, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlu Zagranicznego we Lwowie, seria II nr 2, Lwów 1933. H. Korowicz, *Atakowana ekonomia*, [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Leopolda Caro*, red. K. Paygert, Lwów 1935.
- H. Korowicz, *Dewaluacja w świetle teorii, odczyt wygłoszony staraniem Koła Ekonomicznego Studentów WSHZ we Lwowie*, nakładem Księgarnia „Książka” Aleksandra Mazzucato, Lwów 1937.
- H. Korowicz, *Zagadnienie wartości w ekonomii*, „Przegląd Ekonomiczny” 25, 1939.

Bibliografia

- AHZ. Program wykładów za rok 1937/38, Lwów 1937.
- Akta miasta Krakowa, sygn. akt. Kr 7417.
- Archiwum Akt Nowych, Zespół Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 1916–1939, 2/14/0/6/3493, Akta osobowe Henryk Korowicz.
- Brzozowski S., *Antoni Teodor Pawłowski, 1859–1942, matematyk i rektor*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 24, Wrocław 1979.
- Cabaj J., *Międzypaństwowe spotkania polskich środowisk naukowych i społeczno-zawodowych w l. 1869–1814*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 50, 2005, nr 1.
- Ciepielewski J., *Henryk Korowicz*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 14, Wrocław 1968–1969, s. 103.
- Domaszekiewicz R., *Akademia Handlu Zagranicznego we Lwowie w latach 1939–1945*, [w:] *Lwowskie środowisko naukowe w latach 1939–1945*, red. I. Stasiewicz-Jasinkowa, Warszawa 1993, s. 100–104.
- Dziadzio A., *Józef Reinhold (1884–1929) — „zapomniany” profesor prawa karnego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 7, 2015, z. 2.
- Grosfeld L., *Gospodarcze motywy i cele polityki państw centralnych wobec sprawy polskiej 1914–1916*, „Kwartalnik Historyczny” 68, 1961, nr 1.
- Jaczewski B., *Polityka naukowa państwa polskiego w latach 1918–1939*, Warszawa 1978.
- List do autorki 18 kwietnia 2021 r.
- Morawski W., *Bankowość prywatna w II Rzeczypospolitej*, Warszawa 1996.
- „Przegląd Gospodarczy” 1920, nr 5, s. 10–11.
- Redzik A., *Akademia Handlu Zagranicznego*, [w:] *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, Kraków 2017.
- Redzik A., *Szkic do dziejów szkolnictwa wyższego we Lwowie*, „Niepodległość i Pamięć” 13, 2006, nr 3.
- Rędziński K., *Kontrowersje i konflikty w środowisku studenckim we Lwowie w latach 1919–1939*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Pedagogika” 25, 2016, nr 2, s. 435–446.
- Rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych i Ministrem Sprawiedliwości z dnia 25 lutego 1925 r. w sprawie wymiany oSTEMPLOWANYCH tytułów przedwojennego długu niezabezpieczonego austriackiego i węgierskiego na obligacje 5% pożyczki konwersyjnej, Dz.U.1925.21.152.

Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 stycznia 1939 r. o udzieleniu Akademii Handlu Zagranicznego we Lwowie prawa nadawania stopnia magistra nauk ekonomiczno-handlowych, jako niższego stopnia naukowego, Dz.U.1939.9.47.

Skorowidz wszystkich miejscowości położonych w królestwie Galicji i Lodomeryi jakoż w księstwie Krakowskim i księstwie Bukowińskim pod względem politycznej i sądowej organizacji kraju wraz z dokładnem oznaczeniem parafii, poczt i właścicieli tabularnych, Lwów 1855.

Szkoły handlowe we Lwowie. Historia szkolnictwa, oświaty i wychowania na ziemiach odłączonych II Rzeczypospolitej Kresach południowo-wschodnich, t. 14, cz. 1–2, oprac. J.M. Kowalczyk, Kraków 2015, cz. 1.

Szkoły wyższe Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 1930, s. 154–155.

Świeboda J., *Szkolnictwo handlowe w Galicji*, „Analecta” 19, 2010, nr 1–2 (36–37), s. 203–250.

VI Zjazd prawników i ekonomistów polskich, repozytorium.amu.edu.pl VI. Miscellanea, poz. 239, nr 6.

City of Lions, <https://jkorowicz.wordpress.com>.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Henryk_Korowicz.

Nyka J., *Prof. dr Marek Korowicz*, www.nyka.home.pl.

Żygulski K., *Jestem z lwowskiego etapu*, Warszawa 1994, lwow.home.pl/zygulski1.html.